

Analiza podatkov o plačah zaposlenih v javnih raziskovalnih zavodih za obdobje od 2001 do 2009

Pripravila:

Polona Novak, Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, članica
Komisije za ženske v znanosti pri Ministrstvu za izobraževanje, znanost, kulturo in šport

December 2012

Povzetek

V analizi so podrobno prikazani in analizirani zbrani podatki o bruto plačah zaposlenih v javnih raziskovalnih zavodih za obdobje od 2001 do 2009 in sicer po spolu, izobrazbi in raziskovalnem nazivu. Poleg bruto plače so zbrani podatki o funkcijskih dodatkih in o stimulaciji. Razlike v plačah, ki so posledica različnega oziroma krajšega ali manjšega obsega letno opravljenih delovnih ur, so izločene s tem, da smo zahtevali podatke o redno zaposlenih za polni delovni čas, ki so bili v delovnem razmerju vse leto. Pri primerjavi podatkov je ugotovljeno, da obstajajo razlike pri zaposlenih v javnih raziskovalnih zavodih pri prejetih plačah po spolu, saj so v povprečju ženske plače nižje od moških pri doseženi enaki izobrazbi. Še bolj očitne so razlike med spoloma pri enakem raziskovalnem nazivu.

Namen

Podatki so se zbrali z namenom, da se ugotovi, ali v Sloveniji v javnem sektorju na področju znanosti moški prejemajo višje plače kot ženske.

Zbrani podatki

Na pobudo *Komisije za uveljavitev vloge žensk v znanosti* je Urad za znanost pri Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport (MŠZŠ) za leta 2001, 2002 in 2003 zbral podatke o plačah zaposlenih v javnih raziskovalnih zavodih (v nadaljevanju JRZ). Ti podatki z grafičnim prikazom in komentarjem so objavljeni na spletnem naslovu http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mvzt.gov.si/pageuploads/pdf/znanost/place_JRZ_2001-2003.pdf Z zbiranjem podatkov se je nadaljevalo in tako je za leti 2004 in 2005 podatke zbralo Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo (MVZT), ki je imenovalo Komisijo za drugo mandatno obdobje. Kratka analiza dopolnjenih zbranih podatkov je na spletni strani <http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mvzt.gov.si/pageuploads/pdf/znanost/Place-JRZ-2001-2005.pdf>

V tretjem mandatnem obdobju si je *Komisija za ženske v znanosti* ponovno zadala nalogo, da nadaljuje z zbiranjem podatkov in tako je pridobila še podatke za obdobje od 2006 do 2009.

V prvih treh letih zbiranja podatkov so podatke posredovali vsi registrirani javni raziskovalni zavodi, kasneje pa se nekateri niso odzvali na prošnje oziroma pozive MVZT za posredovanje podatkov. V tej analizi proučujemo naslednje podatke:

- za leto 2001 je podatke posredovalo 18 zavodov,
- za leto 2002 je podatke posredovalo 17 zavodov (dva JRZ sta se združila),
- za leto 2003 je podatke posredovalo 15 zavodov (dva JRZ sta se preoblikovala v samostojna zavoda),

- za leto 2004 je podatke posredovalo 14 zavodov (podatkov ni posredoval Inštitut za novejšo zgodovino (INZ)),
- za leto 2005 je podatke posredovalo 15 zavodov (vsi JRZ),
- za leti 2006 in 2007 je podatke posredovalo 12 zavodov (podatkov niso posredovali Kemijski inštitut (KI), Institut za kovinske materiale in tehnologije (IMT) in Institut za hidravlične raziskave),
- za leti 2008 in 2009 je podatke posredovalo 13 zavodov (kot za predhodni leti podatkov nista posredovala Institut za kovinske materiale in tehnologije (IMT) in Institut za hidravlične raziskave).

Zbrani so podatki o bruto plačah redno zaposlenih za polni delovni čas, ki so bili v delovnem razmerju vse leto. S tem kriterijem smo izločili razlike v plačah, ki so posledica različnega oziroma krajšega ali manjšega obsega letno opravljenih delovnih ur.

Opazovali smo podatke o bruto plačah z vsemi dodatki in posebej funkcijske dodatke ter stimulacijo. Posebej smo opazovali funkcijske dodatke in stimulacijo, ker nas je zanimal obseg in gibanje dodatkov ter koliko dodatki vplivajo na razlike v plačah.

Naslednji zavodi so posredovali podatke o plačah, toda niso posredovali podatkov o dodatkih:

- Nacionalni inštitut za biologijo (NIB) ni poročal o nobenih funkcijskih dodatkih, ne o stimulaciji za leti 2006 in 2007. Za leti 2008 in 2009 so podatki o funkcijskih dodatkih, vendar ni pa podatka o stimulaciji (vedno ima vrednost 0),
- Urbanistični inštitut Republike Slovenije in Pedagoški inštitut nista poročala o funkcijskih dodatkih za leti 2006 in 2007, ampak samo o stimulaciji.

Pridobili smo podatke za zaposlene po spolu in najvišji doseženi izobrazbi ter dodeljenem raziskovalnem nazivu, ki so prikazani v tabeli 1. Ker so zbrani samo podatki o zaposlenih za polni čas, ki so bili v delovnem razmerju vse leto, le-ti ne odražajo dejanske spolne strukture zaposlenih v javnih raziskovalnih zavodih.

Tabela 1: Spolna struktura zaposlenih, za katere so bili zbrani podatki, po izobrazbi in raziskovalnem nazivu

Leto	Število zaposlenih po izobrazbi				Število zaposlenih po raziskovalnem nazivu			
	Vsi	Moški	Ženske	% žensk	Vsi	Moški	Ženske	% žensk
2001	1543	874	669	43,4%	988	618	370	37,4%
2002	1582	893	689	43,6%	1012	635	377	37,3%
2003	1603	913	690	43,0%	938	593	345	36,8%
2004	1573	914	659	41,9%	932	601	331	35,5%
2005	1644	942	702	42,7%	1000	628	372	37,2%
2006	1503	849	654	43,5%	914	560	354	38,7%
2007	1547	851	696	45,0%	899	527	372	41,4%
2008	1855	1010	845	45,6%	1140	666	474	41,6%
2009	1931	1024	907	47,0%	1243	705	542	43,5%
Povprečje				44,0%				38,8%

Po izobrazbi so zbrani podatki razvrščeni v 6 izobrazbenih skupin:

1. doktorat,
2. magisterij,
3. diploma univerzitetnega izobraževanja,
4. diploma visokega strokovnega izobraževanja,
5. diploma višjega strokovnega izobraževanja,
6. dosežena izobrazba nižja od višjega strokovnega izobraževanja in višja od osnovne šole.

Podatki po raziskovalnih nazivih so razdeljeni v naslednjih 6 skupin:

1. znanstveni svetnik, strokovno-raziskovalni svetnik, razvojni svetnik, redni profesor – znanstveni svetnik, raziskovalno-razvojni svetnik, samostojni strokovni sodelavec – specialist v humanistiki,
2. višji znanstveni sodelavec, višji strokovno-raziskovalni sodelavec, višji razvojni sodelavec, izredni profesor – višji znanstveni sodelavec, višji raziskovalno-razvojni sodelavec, samostojni strokovni sodelavec v humanistiki,
3. znanstveni sodelavec, strokovno-raziskovalni sodelavec, razvojni sodelavec, docent – znanstveni sodelavec, raziskovalno-razvojni sodelavec, strokovni sodelavec v humanistiki,
4. asistent z doktoratom, višji strokovno-raziskovalni asistent, samostojni razvijalec, višji raziskovalno-razvojni asistent,
5. asistent z magisterijem, višji asistent, višji razvijalec, asistent – specialist,
6. asistent (raziskovalec, dipl. VII. stopnje), asistent, razvijalec.

Razdelitev raziskovalnih nazivov v 6 skupin je v skladu z naslednjimi predpisi:

- Pravilnik o merilih za ocenjevanje kakovosti raziskovalne dejavnosti in o evidencah ter spremljanju raziskovalne dejavnosti (Uradni list RS, št. 65/1994, 1/1998, 35/1998, 52/1998) – 9. in 10. člen (pravilnik je bil v veljavi do 10. 2. 2005, razen določb 9., 10., 11. in 12. člena, ki so bile v veljavi do 31. 12. 2008), http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r09/predpis_PRAV959.html
- Pravilnik o vrednotenju kakovosti in financiranju programa dela JRO (Uradni list RS, 52/1998, 67/1998, 72/1998, 102/2001 in 47/2003) – 41. in 42. člen (pravilnik je bil v veljavi do 10. 2. 2005) http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r08/predpis_PRAV908.html in
- Pravilnik o raziskovalnih nazivih (Uradni list RS, št. 126/2008, 41/2009 in 55/2011) – v veljavi od 1. 1. 2009 naprej, http://zakonodaja.gov.si/rpsi/r09/predpis_PRAV9169.html

Zaradi preglednosti se v nadaljevanju analize na posamezno skupino raziskovalnih nazivov sklicujemo z navedbo samo prvega naziva v skupini. Tako navedba "znanstveni svetnik" pomenil 1. skupino raziskovalnih nazivov, to so najvišji raziskovalni nazivi. 2. skupino raziskovalnih nazivov predstavlja naziv "višji znanstveni sodelavec", 3. skupino predstavlja "znanstveni sodelavec", 4. skupina je "asistent z doktoratom", sledi skupina "asistent z magisterijem" in na najnižjo skupino raziskovalnih nazivov se sklicujemo z nazivom "asistent".

V opazovanem obdobju je prišlo do spremembe Zakona o sistemu plač v javnem sektorju, ki je uvedel nov plačni sistem, na katerega je javna uprava prešla s 1. 8. 2008. Na funkcijske dodatke in stimulacijo pa je vplival ukrep, katerega posledica je prenehanje izplačevanja redne delovne uspešnost s 1. 4. 2009.

Vsa sredstva so v evrih. Za pretvorbo je uporabljen tečaj 1 evro je 239,64 tolarjev.

Spolna struktura zbranih podatkov

Prikazani podatki odražajo spolno strukturo pridobljenih podatkov (to so podatki o zaposlenih za polni čas, ki so bili v delovnem razmerju celo leto) in ne spolne strukture vseh zaposlenih v JRZ. Podatki v tabeli 1 kažejo, da se je delež pridobljenih podatkov za ženske v opazovanem obdobju povečeval. Glede na stereotip, da so ženske pogosteje odsotne (porodniški oziroma starševski ali bolniški dopust) kot moški, je verjetno delež zaposlenih žensk še večji kot v prikazani tabeli.

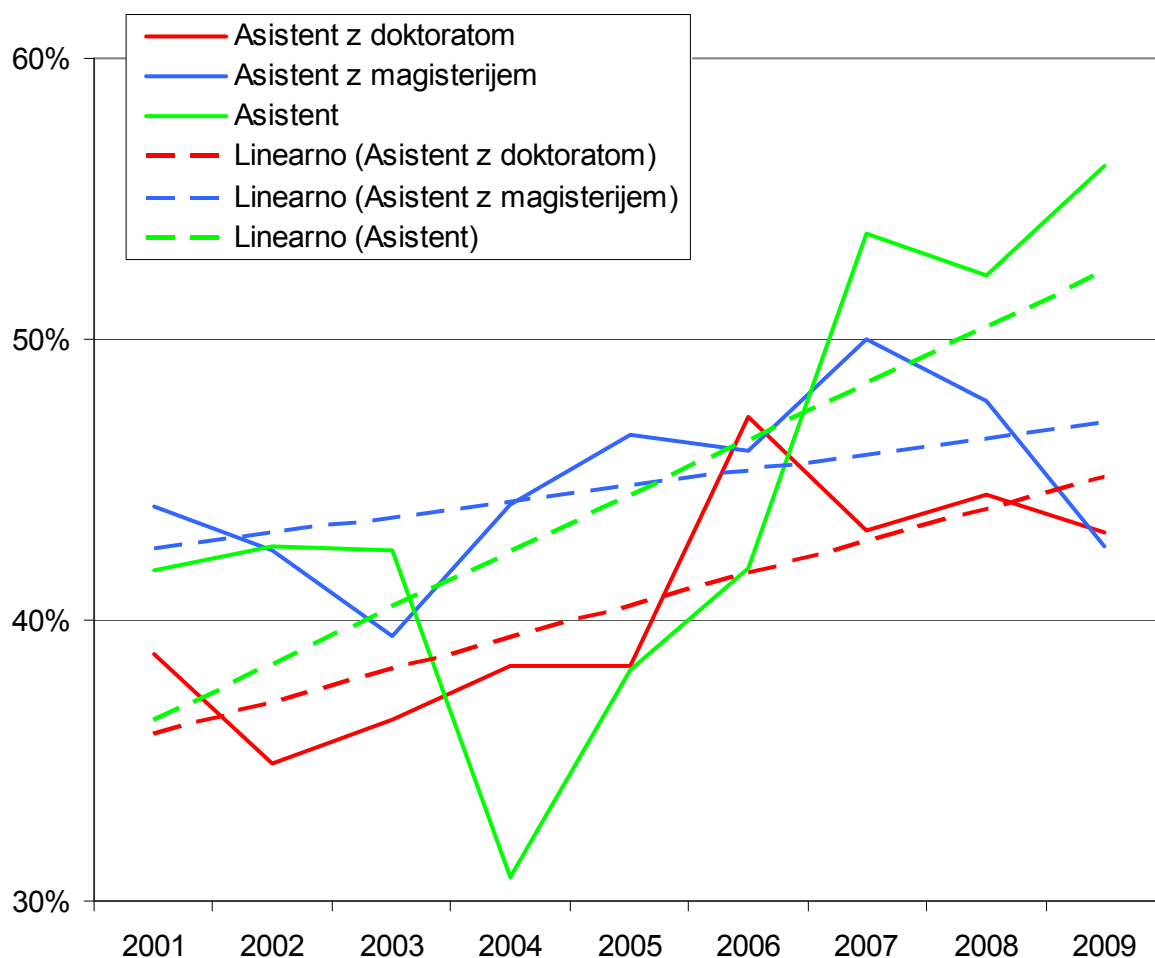
V tabeli 2 je prikazana spolna struktura za zbrane podatke po izobrazbi. V povprečju je v skupinah z višjo izobrazbo delež žensk manjši kot v skupinah z nižjo izobrazbo. V opazovanem obdobju delež žensk z doktoratom narašča v povprečju za 0,7 odstotne točke na leto. Prav tako narašča delež žensk z diplomo univerzitetnega izobraževanja (za 1,2

odstotne točke na leto). Delež žensk z magisterijem ostaja nespremenjen in prav tako delež žensk z nižjo izobrazbo od diplome univerzitetnega izobraževanja.

Iz podatkov lahko zaključimo, da je v spremljajočih dejavnostih (administraciji: finančno-računovodska služba, kadrovska služba, ...) več žensk, kot med raziskovalnim kadrom.

Tabela 2: Spolna struktura za zbrane podatke po izobrazbi

Leto	Doktorat			Magisterij			Dipl. univerzitetnega izobraževanja			Dosežena izobrazba nižja od uni. izob. in višja od osn. šole		
	M	Ž	% žensk	M	Ž	% žensk	M	Ž	% žensk	M	Ž	% žensk
2001	338	159	32,0 %	109	80	42,3 %	184	134	42,1 %	243	296	54,9 %
2002	346	172	33,2 %	120	89	42,6 %	193	143	42,6 %	234	285	54,9 %
2003	363	183	33,5 %	107	75	41,2 %	188	141	42,9 %	255	291	53,3 %
2004	362	175	32,6 %	93	63	40,4 %	211	147	41,1 %	248	274	52,5 %
2005	369	196	34,7 %	90	60	40,0 %	230	177	43,5 %	253	269	51,5 %
2006	340	191	36,0 %	70	44	38,6 %	227	184	44,8 %	212	235	52,6 %
2007	361	209	36,7 %	66	48	42,1 %	235	218	48,1 %	189	221	53,9 %
2008	444	255	36,5 %	67	48	41,7 %	286	292	50,5 %	213	250	54,0 %
2009	442	275	38,4 %	72	48	40,0 %	293	327	52,7 %	217	257	54,2 %
Povprečje			35,0 %			41,1 %			46,3 %			53,5 %

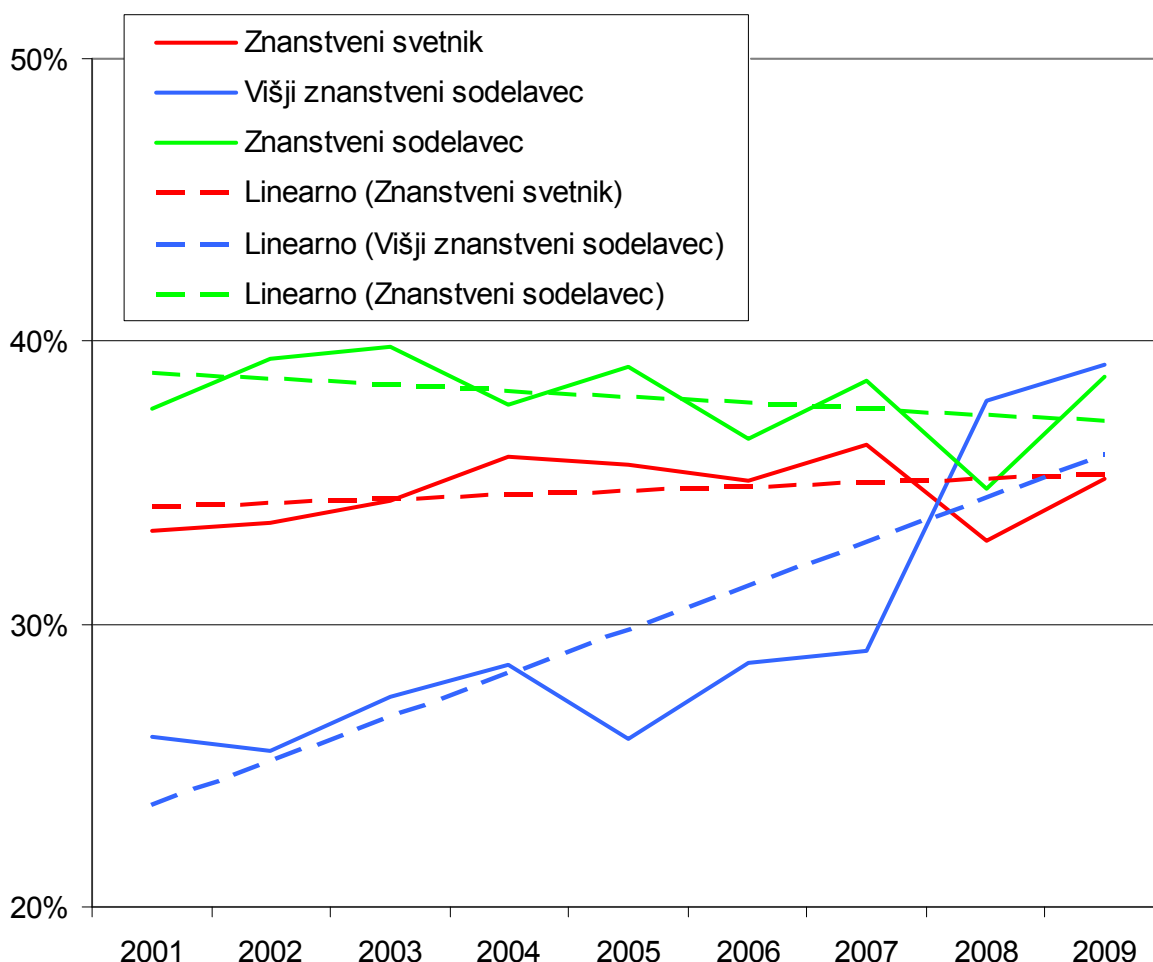

Slika 1: Deleži žensk za zbrane podatke z nižjimi raziskovalnimi nazivi

V nadaljevanju je prikazana spolna struktura za raziskovalne nazive: na sliki 1 je delež žensk za nižje raziskovalne nazive in na sliki 2 je delež žensk za višje raziskovalne nazive. Na slikah so s črkanimi črtami prikazani linearni trendi za deleže žensk za posamezno skupino nazivov.

Za vse nižje raziskovalne nazive se je v opazovanem obdobju v povprečju delež žensk povečal. Najbolj neenakomerno gibanje je bilo pri asistentkah: leta 2004 le 30,9 % žensk in leta 2009 56,2 % žensk. Delež asistentk z doktoratom se je v povprečju hitreje povečeval kot delež asistentk z magisterijem, vendar sta oba deleža v letu 2009 padla. V zadnjih letih se je največ povečalo število in delež asistentk in njihov delež je presegel 50 % (v letu 2009 56,2 %). V povprečju za vsa leta imajo najvišji delež asistentke (45,2 %), sledijo asistentke z magisterijem s 44,1 % in asistentke z doktoratom s 40,9 %. To pomeni, višja kot je izobrazba, manjši je delež žensk.

V povprečju je delež žensk za višje raziskovalne nazive manjši kot za nižje raziskovalne nazive. Višji kot je naziv, manjši je delež žensk: k zgoraj navedenim povprečnim deležem za vsa leta (asistentke 45,2 %, asistentke z magisterijem 44,1 % in asistentke z doktoratom 40,9 %) dodajamo, da je povprečni delež znanstvenih svetnic le 34,7 %.

Slika 2: Deleži žensk za zbrane podatke z višjimi raziskovalnimi nazivi

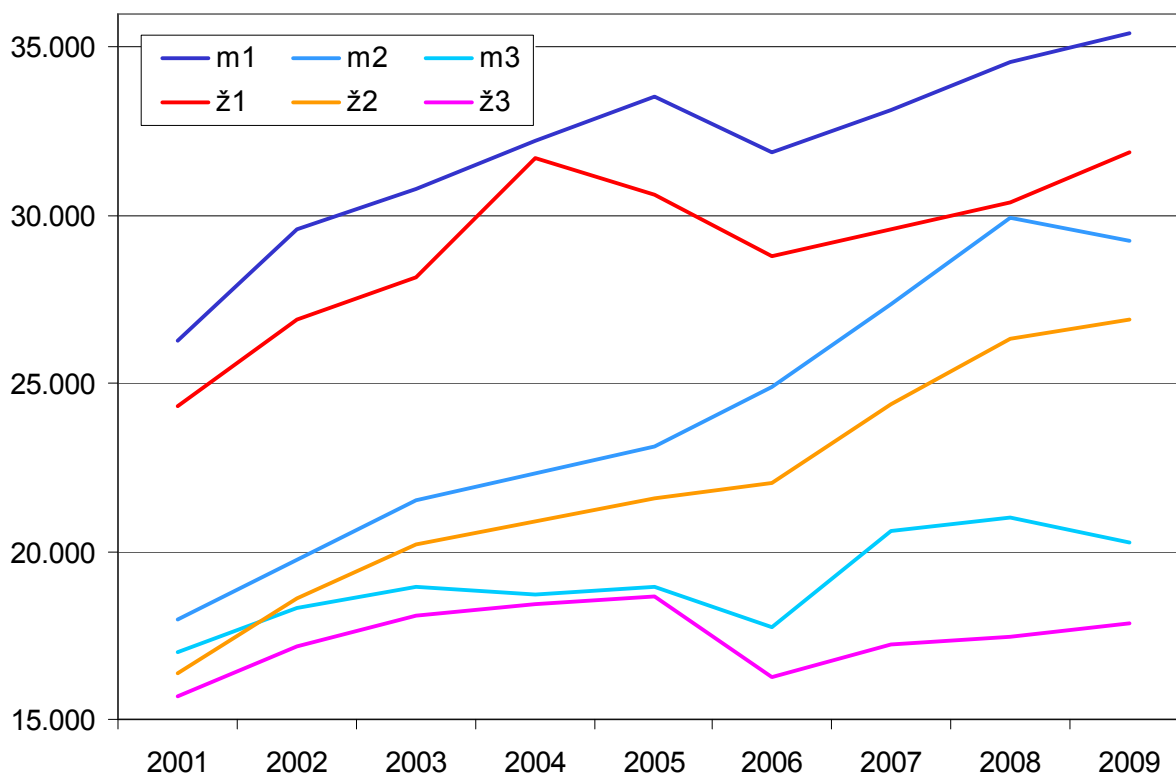
Gibanje deleža žensk za pridobljene podatke za višje raziskovalne nazive je relativno enakomerno – bliže trendnim črtam. Ob začetku opazovanega obdobja (v letih 2001 in 2002) je bil delež višjih znanstvenih sodelavk najnižji in ima za celotno opazovano obdobje največjo

rast. Deleži žensk za vse tri skupine višjih raziskovalnih nazivov so v zadnjih dveh letih zelo izenačeni: delež znanstvenih svetnic je 35,1 %, višjih znanstvenih sodelavk je 39,2 % in znanstvenih sodelavk je 38,7 %.

Bruto plača po spolu in izobrazbi

V nadaljevanju so analizirane bruto plače (z vsemi dodatki) po spolu in najvišji doseženi izobrazbi. Zaradi enostavnejšega prikaza so izobrazbene skupine oštevilčene od 1 do 6 (1 je skupina z doktoratom in 6 je skupina z doseženo izobrazbo nižjo od višjega strokovnega izobraževanja in višjo od osnovne šole), pred številko je črka m za moške in ž za ženske.

Za gornje tri izobrazbene skupine velja, da so moški prejeli višje plače kot ženske znotraj iste izobrazbene skupine in višja kot je izobrazba, višja je plača. Za ženske pa velja, da so praviloma imele višjo plačo kot moški z eno stopnjo nižjo izobrazbo. Izjema je leta 2001, ko so ženske z magisterijem v povprečju prejele manj kot moški z diplomo univerzitetnega izobraževanja.

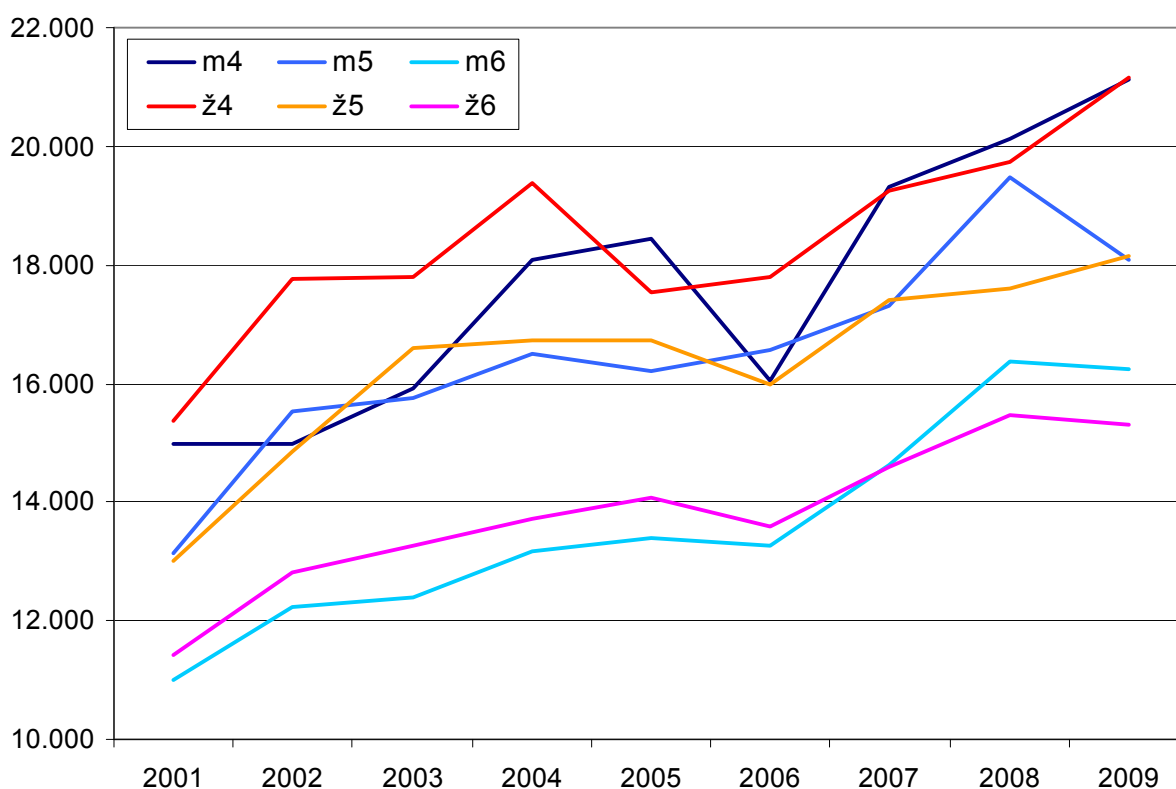
Slika 3: Bruto plače z dodatki po spolu in izobrazbi (za doktorat, magisterij in diploma univerzitetnega izobraževanja)

Podrobna analiza razlik za gornje tri izobrazbene skupine, ki so prikazane na sliki 3:

- doktorat: moški so prejeli od 8 do 13,6 % več kot ženske, razen leta 2004, ko so moški v povprečju prejele le 509 evrov (1,6 %) več kot ženske. Največja razlika je bila 2008 (4.140 evrov oziroma 13,6 %), sledi leto 2007 (3.510 evrov oziroma 11,9 %) in leto 2009 (3.543 evrov oziroma 11,1 %).
- magisterij: razlike v opazovanem obdobju so bile najnižje v letih 2002, 2003, 2004 in 2005. V zadnjem obdobju so se razlike povečale in največja razlika je bila 2008 (moški so prejeli 3.593 evrov več kot ženske oziroma 13,6 %), sledi leto 2006 (moški so prejeli 2.840 evrov več kot ženske oziroma 12,9 %) in 2007 (3.026 evrov več oziroma 12,4 %).

- diploma univerzitetnega izobraževanja: leta 2001 in 2002 je bila razlika okoli 8 %, nato se je razlika zmanjšala v letih 2004 (232 evrov oziroma moški so prejeli 1,3 % več kot ženske) in 2005 (319 evrov oziroma 1,7 %), sledi obdobje z večjo razliko – največja razlika je leta 2008, ko so moški prejeli 3.540 evrov oziroma 20,2 % več kot ženske ter leta 2007, ko so moški prejeli v povprečju 3.383 evrov oziroma 19,6 % več kot ženske.

Plače v skupinah z nižjo izobrazbo od diplome univerzitetnega izobraževanja so prikazane na sliki 4. Njihovo gibanje nima tako značilne oblike kot plače v višjih izobrazbenih skupinah: pogosteje imajo ženske višjo plačo kot moški znotraj iste izobrazbene skupine in ženske z diplomo visokega strokovnega izobraževanja (ž4) so 2004, 2006 in 2009 minimalno presegle plače moških z diplomo univerzitetnega izobraževanja (m3). Leta 2009 so tudi moški z diplomo visokega strokovnega izobraževanja (m4) presegli plače moških z diplomo univerzitetnega izobraževanja (m3).

Slika 4: Bruto plače z dodatki po spolu in izobrazbi (za nižjo izobrazbo od diplome univerzitetnega izobraževanja)

V letu 2009 glede na predhodno leto so se znižale povprečne plače za moške in za ženske za vse izobrazbene skupine, razen za skupino z doktoratom in skupino z diplomo visokega strokovnega izobraževanja. Iz razpoložljivih podatkov ne moremo potrditi, niti ovreči, da je zmanjšanje plač posledica prehoda na nov plačni sistem.

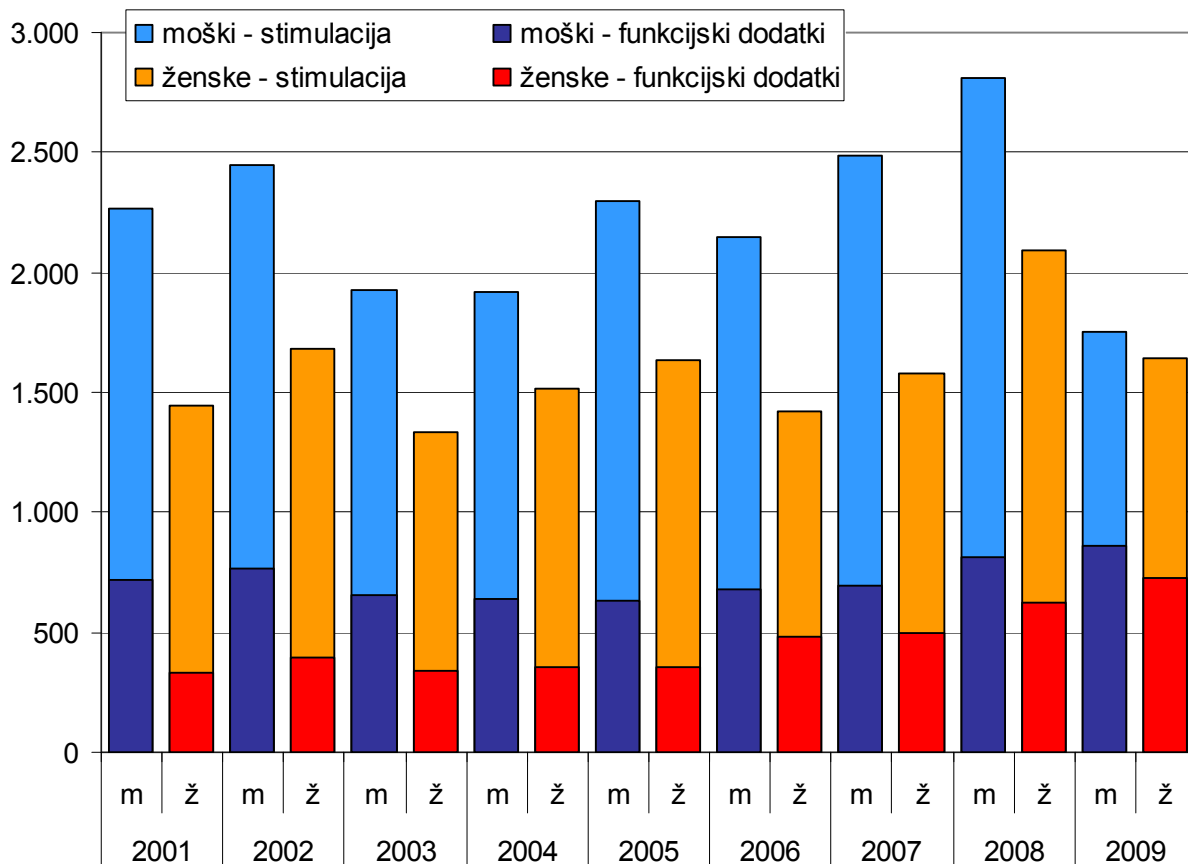
Funkcijski dodatki in stimulacija po spolu in izobrazbi

Funkcijski dodatki bistveno manj pripomorejo k povečanju plače kot stimulacija, tako pri moških kot pri ženskah. Najvišje funkcijske dodatke imajo zaposleni z doktoratom in z nižanjem stopnje izobrazbe se nižajo funkcijski dodatki. Za vsa opazovana leta imajo moški z doktoratom ali magisterijem višje povprečne funkcijske dodatke kot ženske. Pri končani

diplomi univerzitetnega izobraževanja je pravilo enako, izjema je le leto 2009, ko so ženske v povprečju imele višje funkcijske dodatke kot moški, vendar so bili funkcijski dodatki v tem letu zelo nizki: ženske so prejele 60 evrov, moški pa le 37 evrov, ker je le 10 % funkcijskega dodatka, ki so ga moški prejeli v letu 2002. V naslednjih izobrazbenih razredih (diploma visokega strokovnega izobraževanja in diploma višjega strokovnega izobraževanja) pa imajo praviloma ženske višje povprečne funkcijske dodatke kot moški.

Najvišjo stimulacijo imajo zaposleni z doktoratom. Podobno kot pri funkcijskih dodatkih velja, da imajo moški z doktoratom ali magisterijem v povprečju višjo stimulacijo kot ženske – izjema je leto 2009, ko so ženske z doktoratom in magisterijem prejele višjo stimulacijo. Enako pravilo se ponovi z doseženo diplomo univerzitetnega izobraževanja z izjemama leta 2001 in 2005. Za nižje izobrazbene skupine velja, da imajo ženske v povprečju višjo stimulacijo kot moški, višina stimulacije pa je nižja od stimulacije zaposlenih z doktoratom in višja od stimulacije zaposlenih z diplomo univerzitetnega izobraževanja.

Za zaposlene ženske, ki se razvrščajo v zadnje tri izobrazbene skupine (dosežena diploma visokega strokovnega izobraževanja, dosežena diploma višjega strokovnega izobraževanja ter dosežena izobrazba nižja od višjega strokovnega izobraževanja in višja od osnovne šole), je značilno, da opravljajo visoko strokovno in zahtevno delo, za opravljeno delo so nagrajene z višjo povprečno stimulacijo kot moški in praviloma so prejele višje funkcijske dodatke kot moški. Dosežena izobrazba jim otežuje ali onemogoča prehod v višji plačni razred. Funkcije, ki jih opravljajo ženske v teh izobrazbenih skupinah, pa so manj pomembne za področje znanosti in za uveljavitev v znanosti (npr. zaposlitve v finančni, računovodski ali splošni službi).

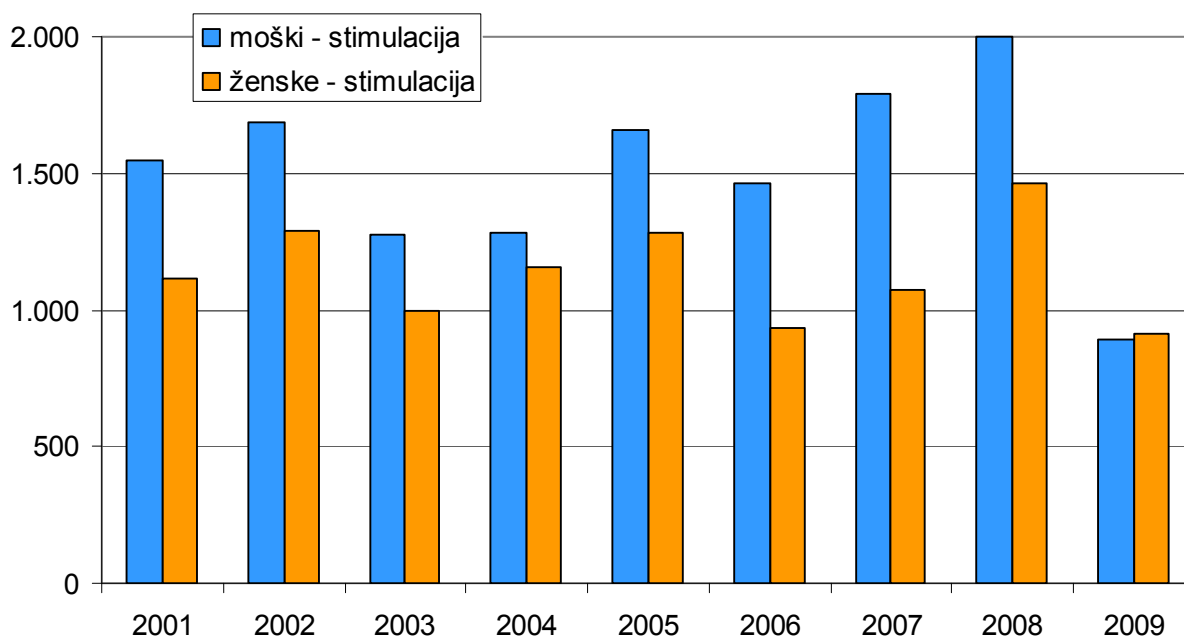

Slika 5: Funkcijski dodatki in stimulacija po spolu za izobrazbeno skupino z doktoratom

V nadaljevanju so podrobno analizirani dodatki za zaposlene z doktoratom. Na sliki 5 so prikazani funkcijski dodatki in stimulacija po letih. V opazovanem obdobju je bilo gibanje funkcijskih dodatkov za moške in ženske enakomerno. Pri ženskah so v opazovanem obdobju funkcijski dodatki naraščali in se podvojili, vendar so nižji od moških. Funkcijski dodatki so plače žensk povečevali za 1,2 % do 2,4 % (v letu 2009). Pri moških je nihanje funkcijskih dodatkov minimalno. Ti so bili leta 2008 in 2009 malo višji kot leta 2002. V povprečju so moške plače povečali za 2,0 % do 3,0 %.

Stimulacija za zaposlene z doktoratom je bistveno višja od funkcijskih dodatkov in pomembno vpliva na povečanje plače. Njeno gibanje je bolj neenakomerno kot funkcijski dodatki in je predstavljeno na sliki 6. V obdobju od 2001 do 2008 je moška stimulacija povečala njihovo plačo največ za 6,4 % (leta 2001) in najmanj za 4,2 % (leta 2004). V istem obdobju se je ženska plača zaradi stimulacije povečala največ za 5,2 % (leta 2008) in najmanj za 3,4 % (leta 2006). Izjema je leto 2009, ko so ženske edinkrat presegle stimulacijo moških. Tega leta je bila najnižje stimulacija (absolutno in relativno) tako za moške kot za ženske, kar je zelo verjetno posledica prenehanja izplačevanja dodatkov s 1. 4. 2009, in je najmanj pripomogla k povečanju plače: pri moških za 2,7 % in pri ženskah za 3,0 %.

Slika 6: Stimulacija po spolu za izobrazbeno skupino z doktoratom

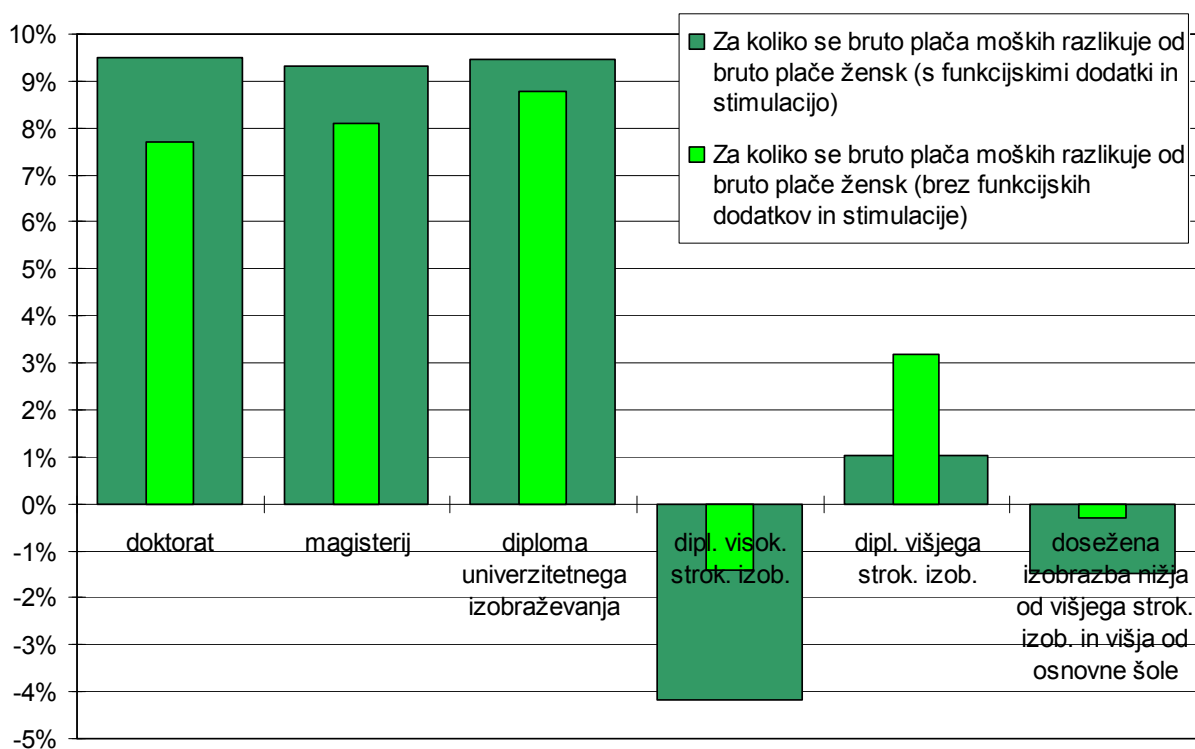
Če primerjamo funkcijske dodatke in stimulacijo skupaj za izobrazbeno skupino z doktoratom, je bila največja razlika leta 2007, ko so moški prejeli 912 evrov več kot ženske, kar predstavlja 3,3 % ženske bruto plače. Sledi leto 2001, ko so moški prejeli za 815 evrov več kot ženske in to je 4,5 % ženske bruto plače.

Primerjava povprečne razlike po spolu in izobrazbi

Na sliki 7 je prikazano, za koliko so v povprečju za vsa opazovana leta imeli moški višjo bruto plačo brez dodatkov in z dodatki (upoštevani funkcijski dodatki in stimulacija) od žensk po izobrazbenih skupinah. V povprečju za vsa opazovana leta so naslednje razlike po izobrazbenih skupinah:

- doktorat: moški z doktoratom so imeli za 9,5 % višjo bruto plačo z dodatki kot ženske (z višjimi funkcijskimi dodatki in stimulacijo so povečali razliko za 1,8 odstotne točke),

- magisterij: moški so imeli za 9,3 % višjo plačo kot ženske z magisterijem (za 1,2 odstotne točke so povečali plačo z dodatki),
- diploma univerzitetnega izobraževanja: moški so imeli za 9,5 % višjo plačo kot ženske (za 0,7 odstotne točke so povečali razliko z dodatki),
- diploma visokega strokovnega izobraževanja: moški so imeli za 4,2 % nižjo plačo od žensk (ženske so prejele višje dodatke kot moški, zato se je razlika povečala za 2,8 odstotne točke),
- diploma višjega strokovnega izobraževanja: moški so imeli za 1,0 % višje bruto plače z dodatki (moški so v tej skupini imeli za 3,2 % višje plače brez dodatkov od žensk, vendar so ženske imele višje dodatke od moških za 2,2 odstotni točki, zato se je razlika zmanjšala),
- dosežena izobrazba nižja od višjega strokovnega izobraževanja in višja od osnovne šole: moški so imeli za 1,5 % nižje plače z dodatki kot ženske (podobno kot v skupini z diplomo visokega strokovnega izobraževanja so moški imeli za 0,3 % nižjo plačo brez dodatkov od žensk, vendar so ženske imele za 1,2 odstotne točke višje dodatke in razlika se je povečala).

Slika 7: Za koliko se bruto plače (z in brez dodatkov) moških razlikujejo od plač žensk

Bruto plača po spolu in raziskovalnem nazivu

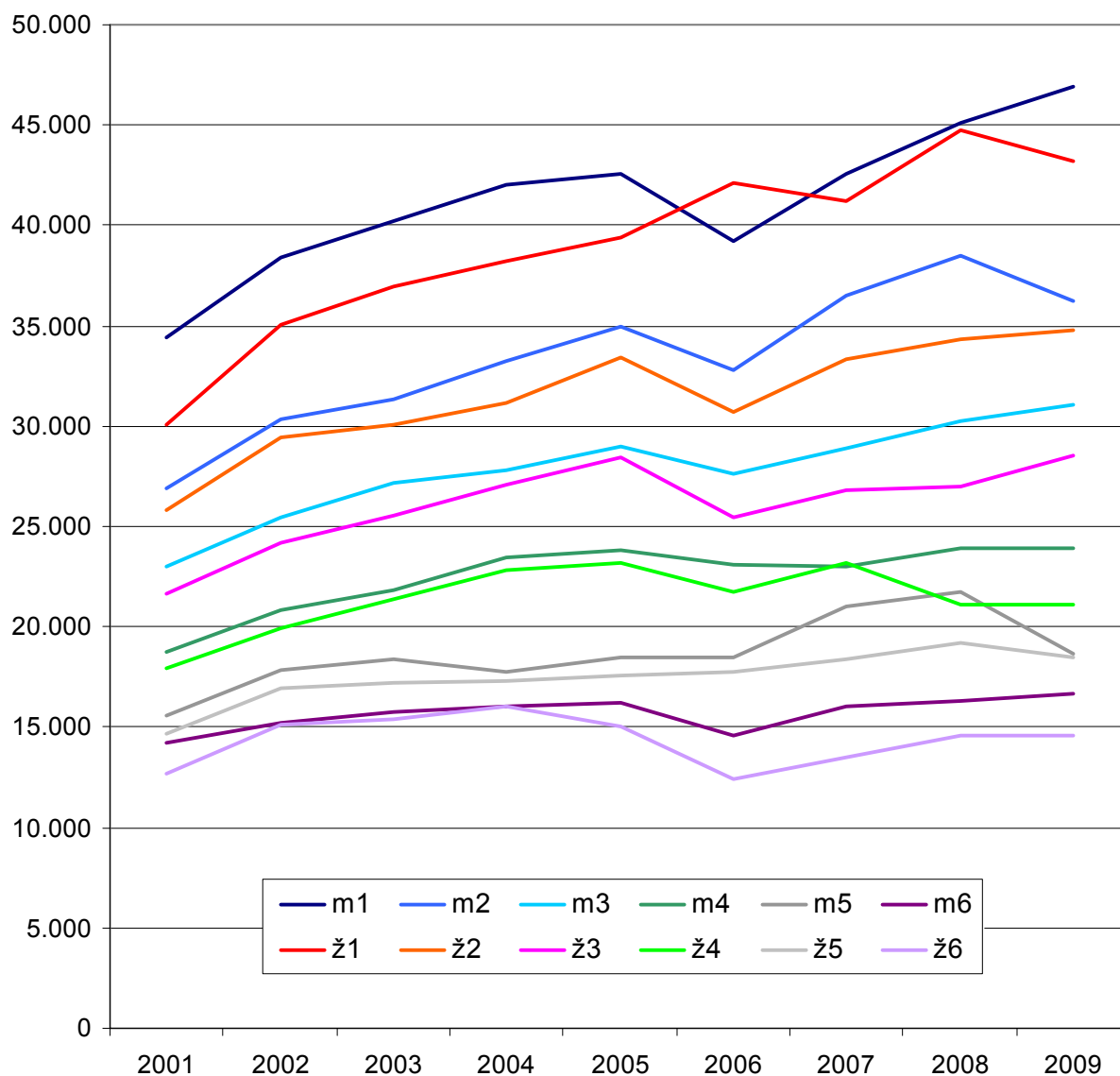
Na sliki 8 so prikazane bruto plače (plače z vsemi dodatki) po spolu in raziskovalnem nazivu. Višji kot je naziv, višja je plača in praviloma imajo moški višje plače kot ženske z enakim nazivom. Do leta 2005 je to pravilo veljalo brez izjeme, kasneje v opazovanem obdobju pa so tri izjeme: (1) leta 2008 so imeli moški asistenti z magisterijem (m5) v povprečju za skoraj 600 evrov višjo plačo kot ženske z višjim nazivom, to so asistentke z doktoratom (ž4) in (2) dvakrat so ženske presegle moške plače znotraj istega raziskovalnega naziva: leta 2006 so imele v povprečju znanstvene svetnice za 2.896 evrov višjo plačo kot moški (oziroma moški so prejeli za 6,9 % manj kot ženske) in leta 2007 so asistentke z doktoratom imele višje plačo od asistentov za 179 evrov (moški so prejeli za 0,8 % manj kot ženske).

Moški znanstveni svetniki so imeli višjo plačo od žensk največ za 4.385 evrov (za 14,6 %) leta 2001, sledi leto 2004 (moški so imeli za 3.760 evrov oziroma 9,8 % več kot ženske) in leta 2002 (za 3.341 oziroma 9,5 % več kot ženske). Leta 2009 so prejeli moški za 3.714 evrov več kot ženske oziroma so imeli za 8,6 % višjo plačo kot ženske.

Pri višjih znanstvenih sodelavcih je bila največja razlika leta 2008, ko so moški prejeli za 4.197 evrov oziroma 12,2 % več kot ženske. Sledi leto 2007, ko so moški prejeli za 3.118 evrov oziroma 9,3 % več kot ženske.

Relativno velike razlike se tudi pri nižjih raziskovalnih nazivih – navajamo samo tiste primere, ko so moški prejeli za več kot 10 % višjo plačo kot ženske:

- znanstveni sodelavec: leta 2008 so moški prejeli za 12,2 % več kot ženske,
- asistent z doktoratom: leta 2008 za 13,3 % in leta 2009 za 13,5 % več kot ženske,
- asistent z magisterijem: leta 2007 za 14,1 % in leta 2008 za 12,7 % več kot ženske,
- asistent: leta 2001 za 12,1 %, leta 2006 za 17,8 %, 2007 za 19,1 %, 2008 za 12,2 % in leta 2009 za 14,3 % več kot ženske.

Slika 8: Bruto plače z dodatki po spolu in raziskovalnem nazivu

Če narišemo linearne trendne črte, imajo naraščajoč trend vse skupine na sliki 8 razen ženskih plač za najnižji raziskovalni naziv (asistent (raziskovalec, dipl. VII. stopnje), asistent, razvijalec).

Funkcijski dodatki in stimulacija po spolu in raziskovalnem nazivu

V opazovanem obdobju za vse nazive velja, da so praviloma moški prejeli v povprečju višje funkcijske dodatke in višjo stimulacijo od žensk. Ženske so le izjemoma imele višje funkcijske dodatke ali višjo stimulacijo kot moški in v teh primerih je bila razlika zelo majhna: le enkrat nad 200 evri in enkrat nad 100 evri, ostale razlike pa so manjše od 100 evrov. Moški so presegli ženske funkcijske dodatke ali stimulacijo za bistveno višje zneske: ker nekajkrat je razlika več kot 800 evrov in največja razlika je bila leta 2007, ko so asistenti z magisterijem prejeli za 1.206 evrov več kot asistentke z magisterijem.

Največ so funkcijski dodatki in stimulacija povečali plače znanstvenim svetnikom/svetnicam in višjim znanstvenim sodelavcem/sodelavkam. Pri znanstvenih svetnikih je bilo najmanjše povečanje plač za 5,2 % (leta 2006: 3,1 % funkcijski dodatki in 2,1 % stimulacija) ter največje povečanje plač za 10,2 % (leta 2001: 4,5 % funkcijski dodatki in 5,7 % stimulacija ter leta 2008: 4,6 % funkcijski dodatki in 5,6 % stimulacija). Pri višjih znanstvenih sodelavcih je bilo najnižje povečanje za 5,5 % (leta 2009: 2,4 % funkcijski dodatki in 3,1 % stimulacija) in največje povečanje za 11,9 % (leta 2001: 3,5 % funkcijski dodatki in 8,4 % stimulacija).

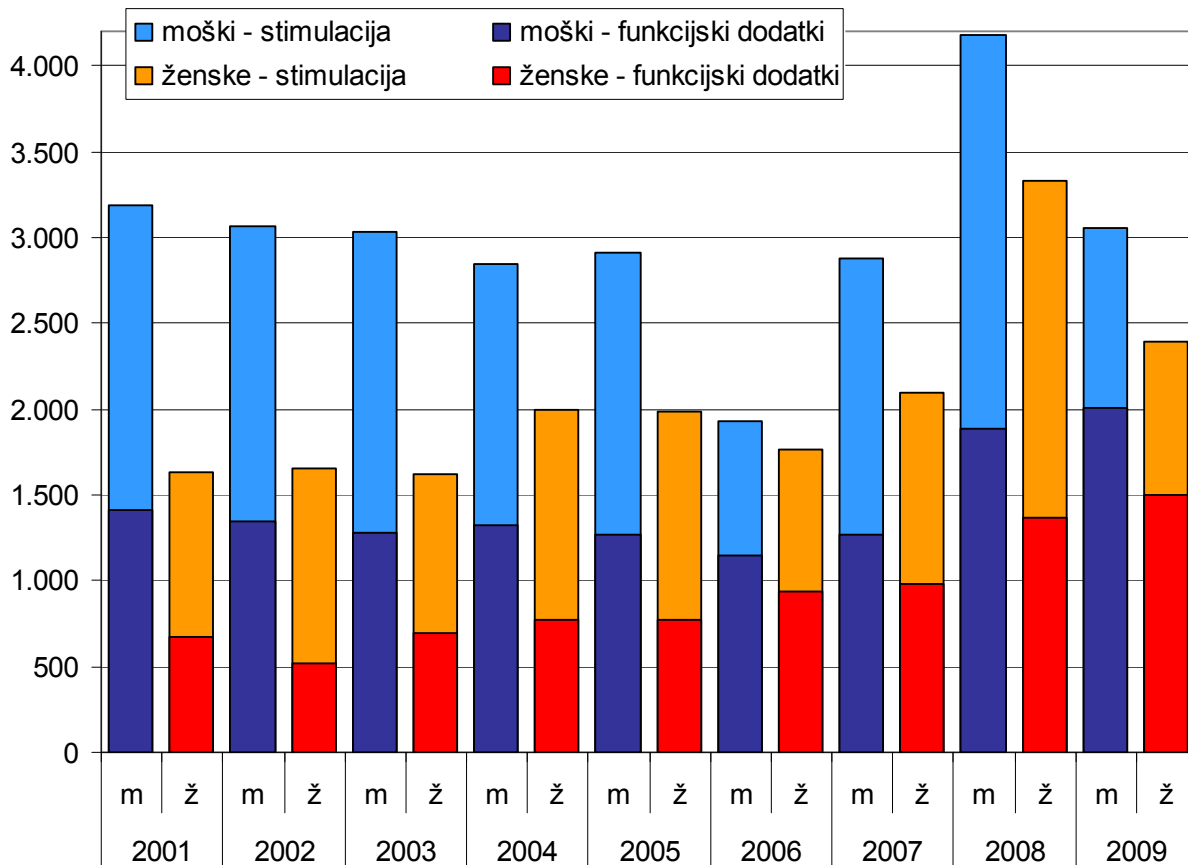
Pri ženskah so ta povečanja manjša. Znanstvene svetnice so najmanj povečale plače za 4,4 % (leta 2006: 2,3 % funkcijski dodatki in 2,1 % stimulacija) in največ za 8,0 % (leta 2008: 3,3 % funkcijski dodatki in 4,7 % stimulacija). Višje znanstvene sodelavke so najmanj povečale plačo za 5,2 % (leta 2004: 0,6 % funkcijski dodatki in 4,6 % stimulacija) ter največ za 9,5 % (leta 2001: 2,1 % funkcijski dodatki in 7,4 % stimulacija).

V nadaljevanju so podrobno analizirani funkcijski dodatki in stimulacija za znanstvene svetnike in svetnice, ki so prikazani na slikah 9 in 10.

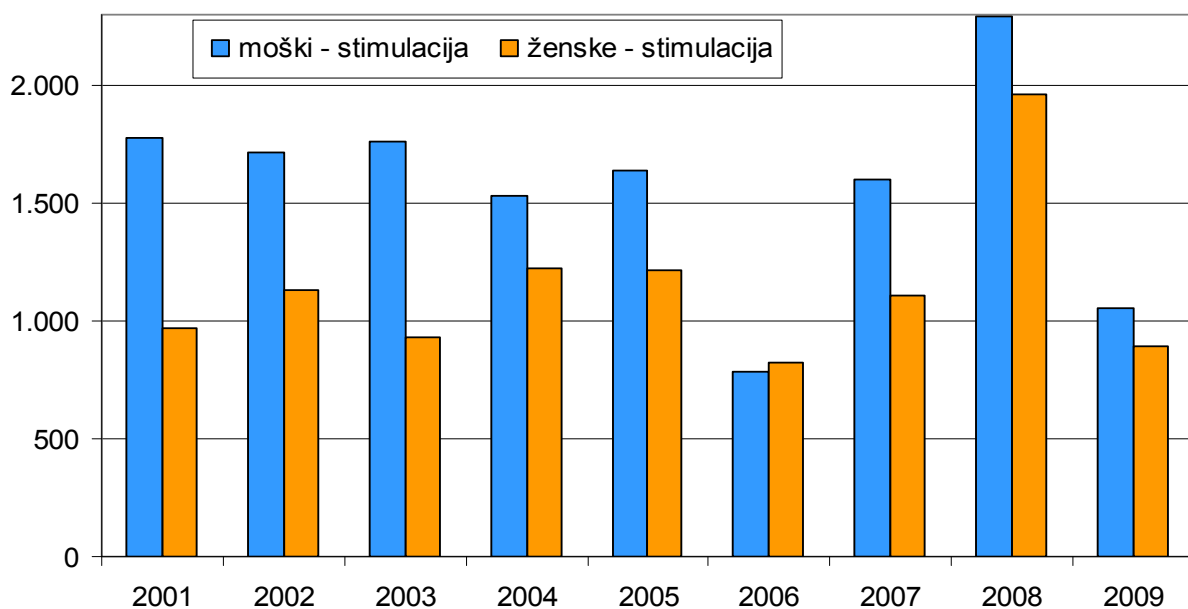
Podobno kot velja za zaposlene z najvišjo izobrazbo (to je z doktoratom), velja tudi za to skupino (z najvišjim raziskovalnim nazivom), da so bila nihanja pri funkcijskih dodatkih manjša kot pri stimulaciji, kar je razumljivo, saj je praviloma imenovanje na funkcijo za daljše obdobje. Svetnikom so funkcijski dodatki padali do leta 2006, nato pa so naraščali. Pri svetnicah so funkcijski dodatki padli le leta 2002, nato pa so naraščali. Za vsa opazovana leta velja, da so bili v povprečju funkcijski dodatki moških višji kot ženski.

Na sliki 10 je prikazana stimulacija za znanstvene svetnike in svetnice. Najnižjo stimulacijo so svetniki prejeli leta 2006 in to je edino leto, ko so svetniki imeli nižjo stimulacijo od svetnic (za 40 evrov). Najvišjo stimulacijo so prejeli leta 2008 in istega leta so imele tudi svetnice najvišjo stimulacijo.

Največja razlika v prejetih dodatkih (funkcijski dodatki in stimulacija skupaj) je bila leta 2001, ko so svetniki prejeli za 1.552 evrov več kot svetnice in to je 5,2 % bruto plače svetnic. Velika razlika je še leta 2002 (za 1.408 evrov oziroma 4,5 % plače svetnic) in leta 2003 (za 1.413 evrov oziroma 3,8 % plače svetnic).

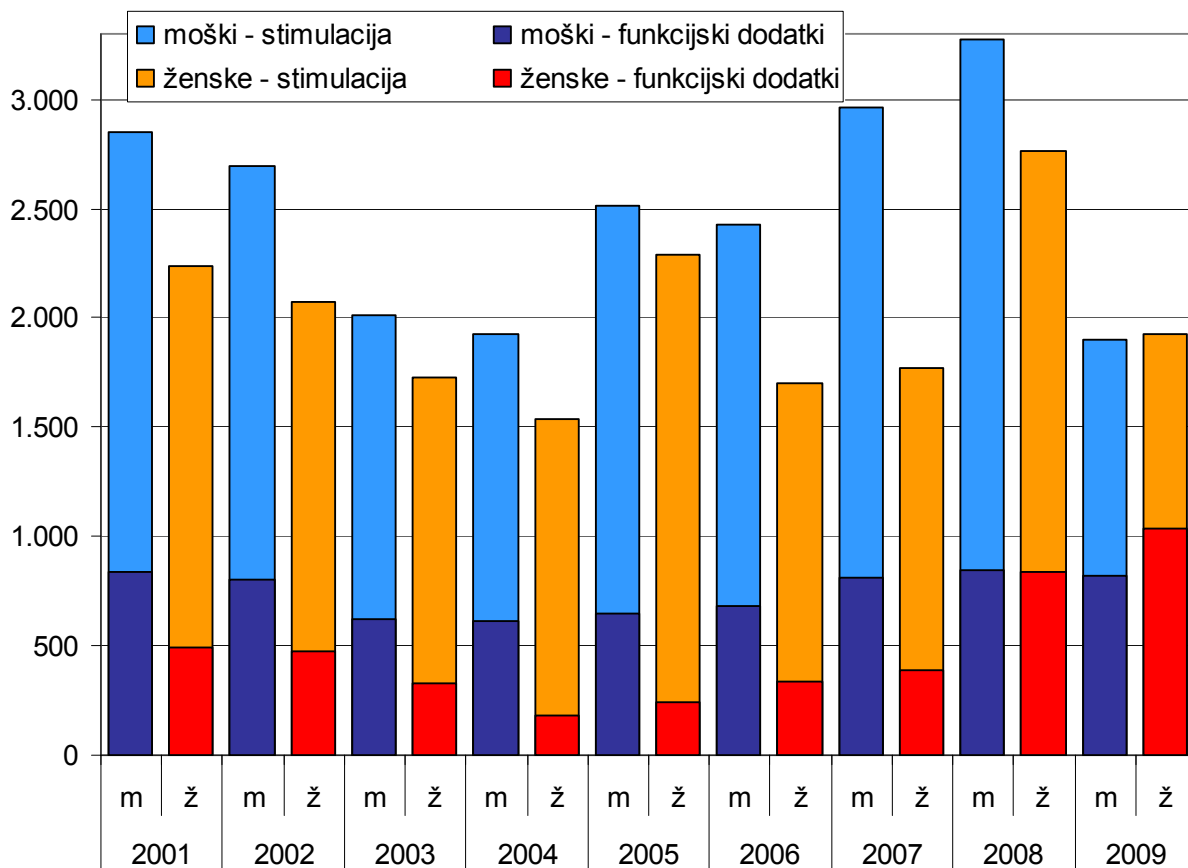
Slika 9: Funkcijski dodatki in stimulacija za znanstvene svetnike in znanstvene svetnice

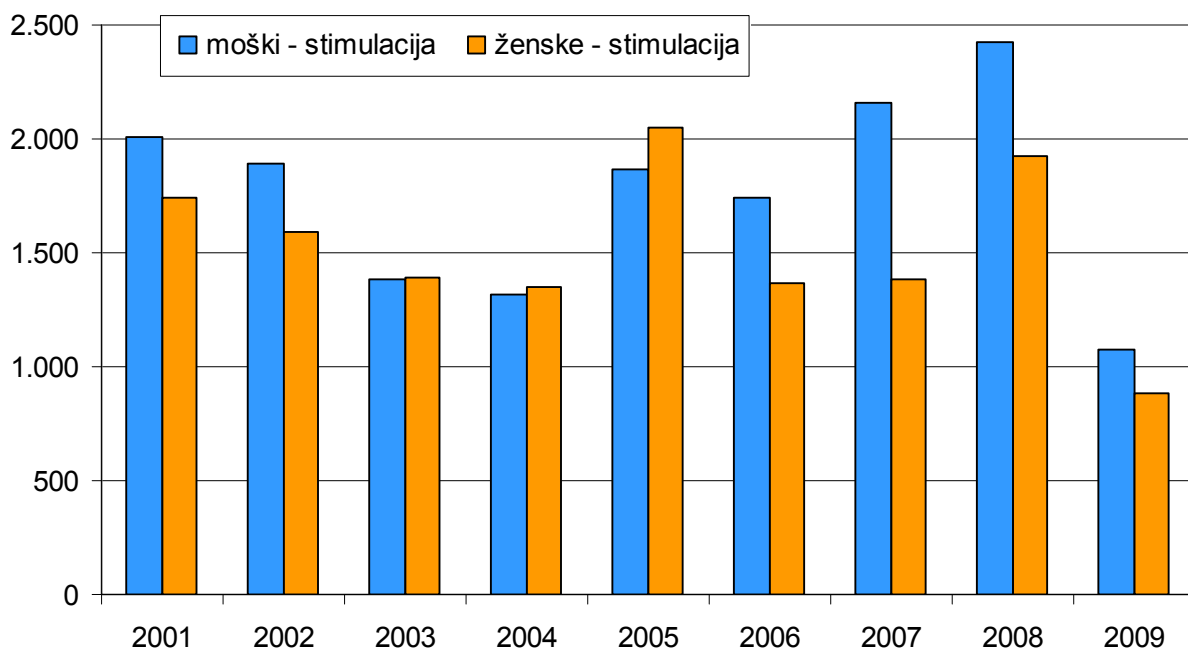
Slika 10: Stimulacija za znanstvene svetnike in znanstvene svetnice

Sledi podrobna analiza funkcijskih dodatkov in stimulacije za višje znanstvene sodelavce in sodelavke, ki so prikazani na slikah 11 in 12. Funkcijski dodatki so v tej skupini nazivov v povprečju polovico nižji kot pri znanstvenih svetnikih in svetnicah. Še nižji pa so dodatki za

nižje nazive, npr. znanstveni sodelavci in sodelavke so prejeli v povprečju le četrtno funkcijskega dodatka znanstvenih svetnikov in svetnic. Stimulacija za višje znanstvene sodelavce in sodelavke pa je minimalno višja od stimulacije znanstvenih svetnikov in svetnic.

Slika 11: Funkcijski dodatki in stimulacija za višje znanstvene sodelavce in sodelavke

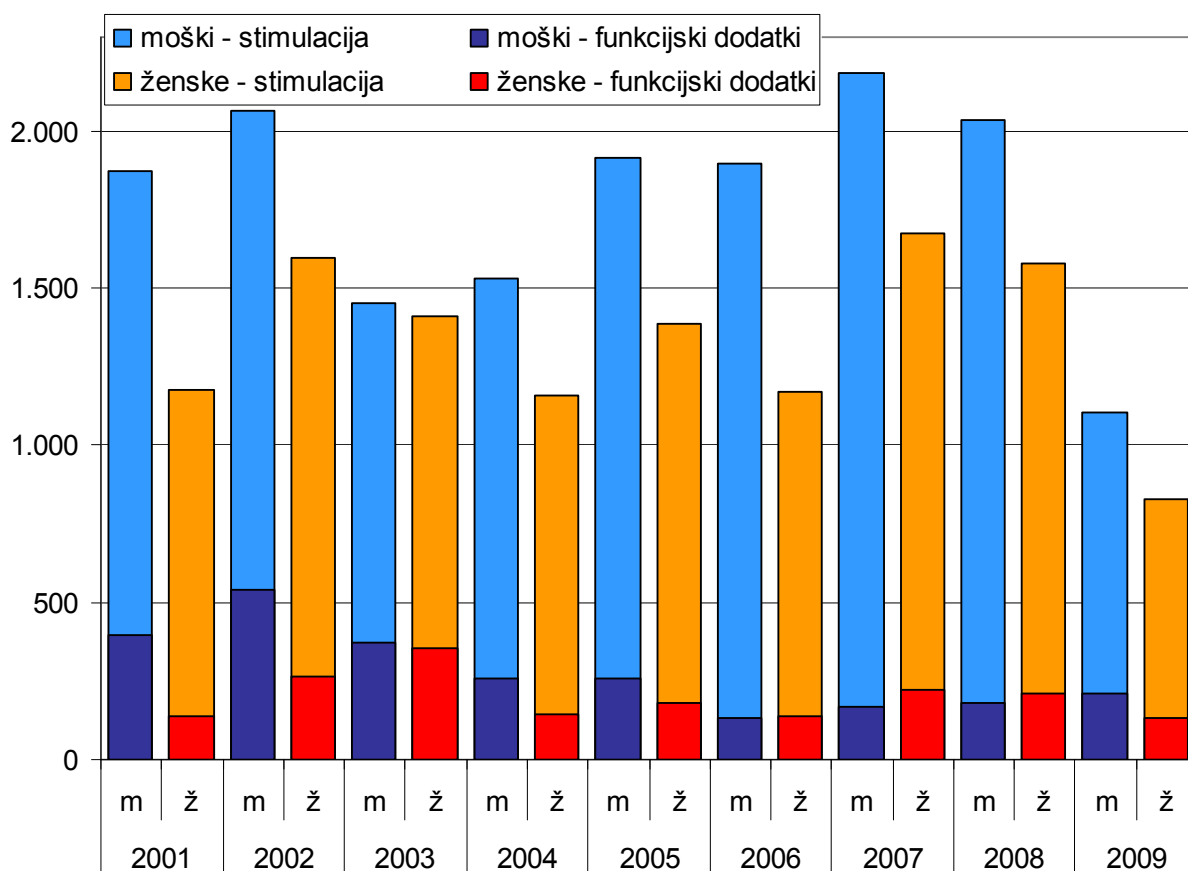
Slika 12: Stimulacija za višje znanstvene sodelavce in sodelavke

V opazovanem obdobju so se funkcijski dodatki za višje znanstvene sodelavce v letih 2003 in 2004 zmanjšali, v letih 2001, 2002, 2007, 2008 in 2009 pa imajo skoraj enak obseg. Pri višjih znanstvenih sodelavkah so bili funkcijski dodatki najnižji v letu 2004, v letu 2008 so dosegli funkcijske dodatke svetnikov in leta 2009 presegli za 221 evrov funkcijske dodatke svetnikov. Največja razlika je bila leta 2004 (sodelavci so imeli za 426 evrov višje funkcijske dodatke od sodelavk) in leta 2007 (za 422 evrov višje funkcijske dodatke).

Gibanje stimulacije v tej skupini raziskovalnih nazivov je prikazano na sliki 12 in ni bilo enakomerno. V povprečju so imeli sodelavci višje stimulacije kot sodelavke (največja razlika je bila leta 2008 – za 502 evra). V letih 2003 in 2004 so sodelavke dosegle in leta 2005 presegle stimulacijo moških. Najnižja stimulacija je bila leta 2009, kar je zelo verjetno posledica ukrepa o prenehanju izplačevanja redne delovne uspešnosti z začetkom 1. 4. 2009. Delovanje tega ukrepa pa ni razvidno pri funkcijskih dodatkih in prav tako ni očitno pri skupini z višjimi nazivi (pri znanstvenih svetnikih in znanstvenih svetnicah).

V tej skupini nazivov je bila največja razlika pri skupnih dodatkih (funkcijski dodatki in stimulacija skupaj) leta 2007 (za 1.196 evrov, kar predstavlja 3,6 % bruto plače višje sodelavke), sledita leto 2006 (za 722 evrov, kar je 2,4 % plače višje sodelavke) in leto 2001 (za 615 evrov, kar je 2,4 % plače višje sodelavke). Leta 2002 je bila večja razlika kot predhodno leto (622 evrov), a je zaradi višje plače ta razlika relativno manjša (2,1 % plače višje sodelavke), ostala leta je bila absolutno in relativno razlika manjša.

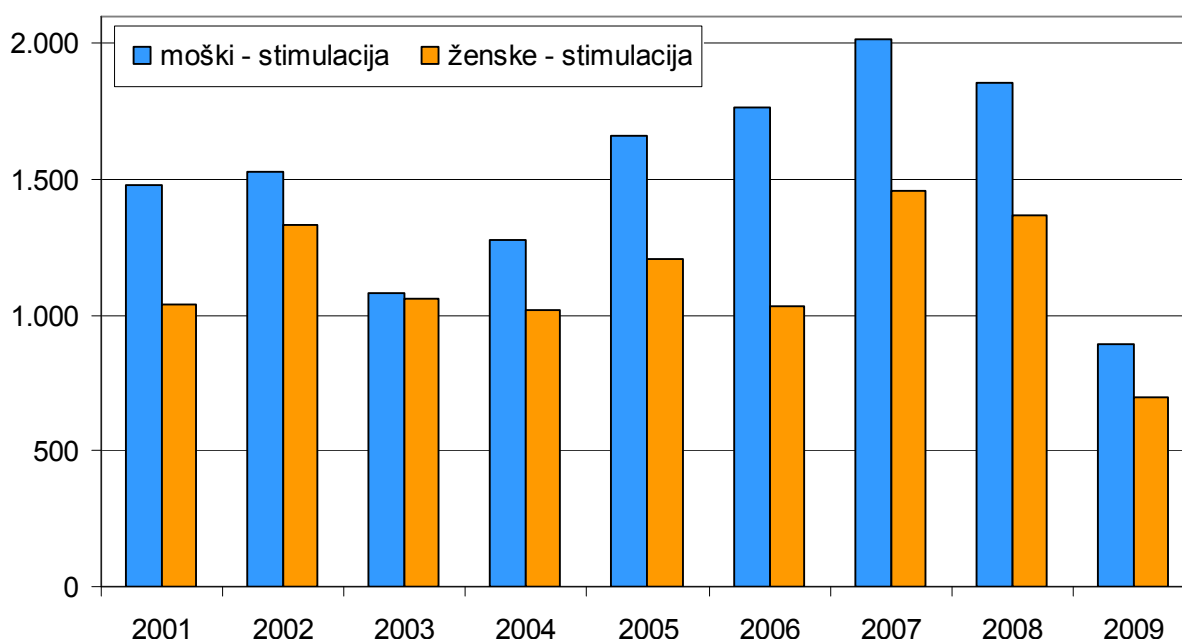
Sledi še analiza funkcijskih dodatkov in stimulacije za znanstvene sodelavce in sodelavke.

Slika 13: Funkcijski dodatki in stimulacija za znanstvene sodelavce in sodelavke

Funkcijski dodatki v tej skupini nazivov so nizki, kar je logično, saj praviloma niso vodje skupin in povprečno povečajo plačo za manj kot 1 %. Izjema so dodatki znanstvenih sodelavcev v letih 2001 (povečanje plače za 1,9 %) in 2002 (povečanje plače za 2,3 %) ter pri sodelavkah leta 2002 (povečanje za 1,2 %) in leta 2003 (za 1,5 %). V letih 2006, 2007 in 2008 so funkcijski dodatki sodelavk minimalno presegle moške dodatke. Stimulacija je za znanstvene sodelavce in sodelavke približno enaka stimulaciji znanstvenih svetnikov in svetnic. V opazovanem obdobju so imeli moški višjo stimulacijo od žensk. Stimulacija je največ povečala plačo sodelavcev leta 2007 (za 7,6 %), sledi 2001 (za 7,0 %). Sodelavke so s stimulacijo največ pridobile leta 2002 (za 5,9 %), sledi leto 2007 (za 5,8 %). Najnižja stimulacija je bila tudi v tej skupini nazivov leta 2009 tako za znanstvene sodelavce kot znanstvene sodelavke.

Znanstveni sodelavci so prejeli za funkcijske dodatke in stimulacijo skupaj absolutno več kot znanstvene sodelavke leta 2006 za 727 evrov (kar je 2,9 % plače sodelavk), relativno pa največ leta 2001, ko so prejeli za 3,2 % plače sodelavk (oziroma za 696 evrov več kot znanstvene sodelavke).

Slika 14: Stimulacija za znanstvene sodelavce in sodelavke

Pri nižjih raziskovalnih nazivih imajo praviloma moški višje dodatke (funkcijski dodatki in stimulacija skupaj) kot ženske – ženske le izjemoma presežejo moške in razlika je največ dober odstotek plače žensk.

Pri asistentih z doktoratom je bila največja razlika leta 2002, ko so moški prejeli za 1.124 evrov več kot ženske (to je 5,7 % bruto plače asistenta z doktoratom), sledi leto 2001, ko so prejeli za 793 evrov več (4,4 % plače žensk).

Asistenti z magisterijem so praviloma prejeli za 1 do 2 % višje plače od asistentk, izjema sta leta 2007, ko so asistenti z magisterijem prejeli 2.597 evrov več (ali za 14,1 % višje plače od žensk) in leta 2008, ko so prejeli 946 evrov več (oziroma 4,9 % plače žensk).

V skupini nazivov asistent je največja razlika leta 2007, ko so moški prejeli 710 evrov več (5,3 % plače žensk), sledi leto 2006, ko so prejeli za 466 evrov več (3,8 % plače žensk).

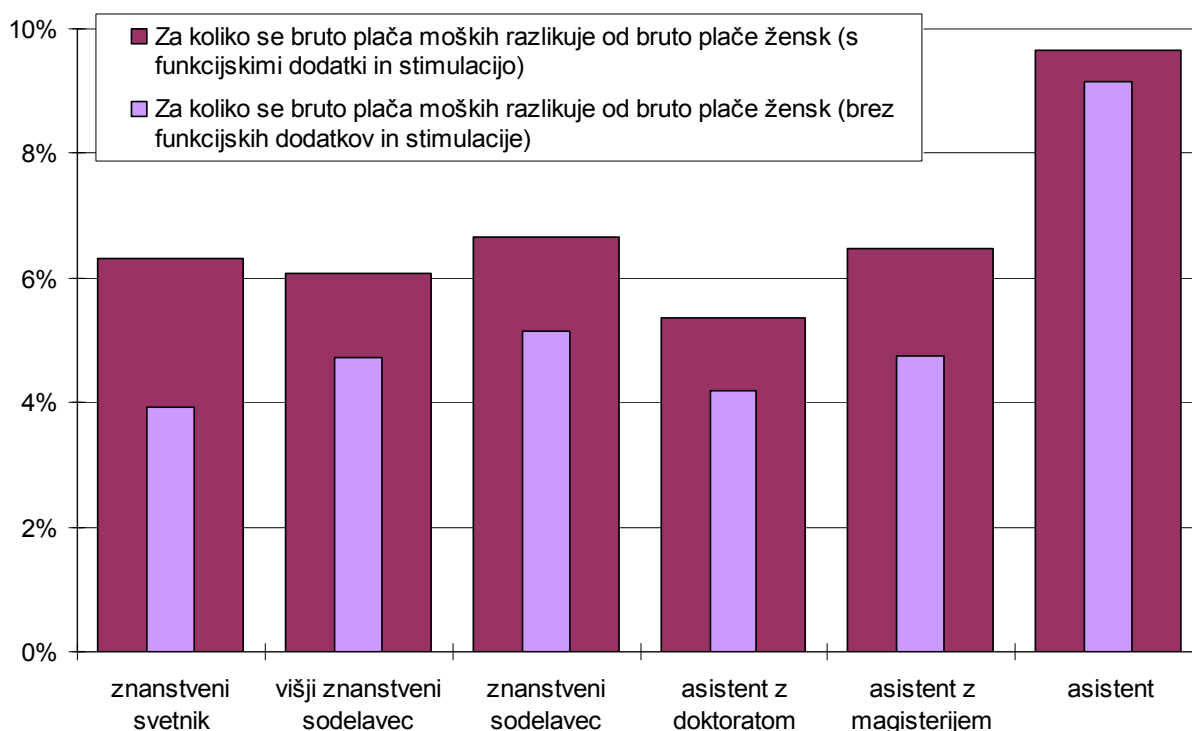

V letu 2009 je bila stimulacija za vse nazive bistveno nižje kot v letu 2008, kar je verjetno posledica prenehanje izplačevanja redne delovne uspešnost s 1. 4. 2009. Delovanje tega ukrepa pa bo viden v naslednjih letih. V povprečju je bila višina stimulacije v letu 2009 le dobrih 40 % stimulacije v letu 2008. Največje znižanje stimulacije je bilo v najnižjih skupinah nazivov. Iz zbranih podatkov pa ni vidno delovanje ukrepa na funkcijske dodatke: v povprečju so se funkcijski dodatki povečali za dobre 4 %. Največje povečanje je pri najvišjih nazivih: znanstveni svetniki za 7,7 % in višji znanstveni sodelavci za 10,8 %. Pri nižjih nazivih so se funkcijski dodatki leta 2009 zmanjšali glede na leto 2008: največ pri asistentih z magisterijem, ki so 2009 prejeli le 35,7 % dodatka iz leta 2008.

Primerjava povprečne razlike po spolu in raziskovalnem nazivu

V opazovanem obdobju so moške plače po raziskovalnih nazivih praviloma višje od ženskih. Izračun povprečij, za koliko so moške plače višje od ženskih za vsa opazovana leta po raziskovalnih nazivih, je prikazan na sliki 15. V vseh skupinah nazivov so povprečne moške bruto plače brez dodatkov (brez funkcijskih dodatkov in brez stimulacije) višje od ženskih – razlika je od 4 % pri znanstvenih svetnikih in asistentih z magisterijem, do 5 % pri znanstvenih sodelavcih. Izrazito izstopajo asistenti, ki so v povprečju imeli za 9,2 % višje plače brez dodatkov od asistentk in za 9,6 % višje plače z dodatki od asistentk.

V vseh raziskovalnih nazivih so imeli moški višje dodatke (funkcijski dodatki in stimulacija skupaj) od žensk: z dodatki se je največ povečala plača znanstvenim svetnikom (za 2,4 odstotne točke), ki imajo za 6,3 % višjo plačo od znanstvenih svetnic. Sledijo asistenti z magisterijem (dodatki so povečali plačo za 1,7 odstotne točke), ki imajo za 6,5 % višje plače od asistentk, znanstveni sodelavci (za 1,5 odstotne točke), ki imajo za 6,7 % višjo plačo od sodelavk, višji znanstveni sodelavci (za 1,3 odstotne točke) imajo za 6,1 % višje plače od sodelavk in asistenti z doktoratom (za 1,2 odstotne točke), ki imajo za 5,4 % višje plače od asistentk. Zaradi prejetih dodatkov se je najmanj povečala plača asistentom – le ta 0,5 odstotne točke.

Slika 15: Za koliko se bruto plače (z in brez dodatkov) moških razlikujejo od plač žensk

Zaključek

Zbrani podatki kažejo na značilno diskriminacijo po spolu na področju zaposlenih v javnem raziskovalnem sektorju tako z vidika prejetih bruto plač kot pri prejetih funkcijskih dodatkih in pri stimulaciji. V Sloveniji sprejeta pravna načela, ki ne dopuščajo nobene oblike diskriminacije (Zakon o enakih možnostih žensk in moških, začetek veljavnosti 20. 7. 2002 in Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja, začetek veljavnosti 7. 5. 2004), v praksi ne delujejo in niso učinkovita. Zbrani podatki v zadnjih letih ne kažejo značilnega zmanjšanja razlik v prejemkih med moškimi in ženskami.

Iz zbranih podatkov ni razvidno, ali spremembe Zakona o sistemu plač v javnem sektorju in prehod na nov plačni sistem v letu 2008, vplivajo na spremembe v plačah oziroma na razmerje med plačami moških in žensk. Zaznati pa je očitno zmanjšanje sredstev za stimulacijo v letu 2009 glede na leto 2008 tako pri moških kot pri ženskah, kar je verjetno posledica prenehanje izplačevanja redne delovne uspešnost s 1. 4. 2009. Navedeni ukrep pa ni vplival na izplačane funkcijske dodatke v letu 2009, saj so se funkcijski dodatki celo minimalno povečali glede na predhodno leto.